

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПЕРЕКЛАДУ

COMPETENT APPROACH IN TEACHING TRANSLATION

Савченко О.В.,

orcid.org/0000-0002-3403-5442

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри філології та перекладу

Українського державного хіміко-технологічного університету

В статті розглядаються головні аспекти підготовки молодих перекладачів через призму компетентісного підходу до викладання іноземної мови. Визначаються основні критерії якісного перекладу в різних галузях знань: медичній, юридичній, технічній, літературній. Розглядаються дієві прийоми навчання молодих перекладачів відповідно до вимог кожної конкретної профільної галузі в контексті узгодження мовознавчих компетенцій з вузькопрофільними дисциплінами, як-от переклад інструкцій, рецептів, юридичних документів, тощо.

Висвітлюються основні підходи до успішного навчання перекладацької діяльності як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Звертається увага на основні елементи перекладацького інструментарію – граматичного і лексичного; аналізуються прийоми, які застосовуються перекладачами найчастіше.

Звертається увага на важливість другої фахової освіти перекладача, а також необхідність здобуття навичок профільного перекладу ще під час навчання в університеті, розвиваючи необхідні для цього компетенції.

В дослідженні порівнюються особливості перекладу текстів різної тематичної направленості. Увага наголошується на важливості «фонових» знань перекладача, вмінні при необхідності користуватися довідковою літературою, необхідними комп'ютерними програмами, а також розумінні особливостей літературного простору, в якому перекладачеві доводиться існувати впродовж роботи, тобто – глибинному розумінні галузі знань, над текстом якої він працює. Матеріали дослідження направлені і на висвітлення ідеального образу молодого перекладача: компетентного, вмотивованого, ерудованого. Окрема увага в статті приділена художньому перекладу: проаналізовані необхідні перекладацькі компетенції, як-от літературний смак, відчуття авторського стилю, відчуття міри і доречності власних додавань та інтерпретацій. На основі раніше проведених досліджень окреслюються головні критерії компетентного перекладу, які доповнюються прикладами із «живих» замовлень. Матеріали, наведені в дослідженні, є насиченими, а результати – обґрунтованими, і таким чином уможливується їх практичне застосування у вищій школі, під час стажування в бюро перекладів, перших кроків в роботі в якості незалежного перекладача-фрілансера, тощо.

Ключові слова: компетентісний підхід, еквівалентний переклад, перекладач-початківець, профільний переклад, медичний переклад, юридичний переклад, технічний переклад, художній переклад, перекладацькі трансформації, сталі вирази.

The article deals with the main aspects of young translators' training through the competent approach to the teaching of a foreign language. The main criteria of quality translations have been identified in the different branches of knowledge such as medicine, law, science and technology, fiction.

The effective methods of teaching translation to young translators according to the requirements of each specific specialized subject in the context of the agreement linguistics competencies with narrow profile disciplines such as translating manuals, prescriptions, legal documents, etc. have been considered.

Also, the main approaches to the successful teaching of domestic and foreign scholars have been covered. The core elements of translation instrumentation have been highlighted, namely grammatical and lexical; the techniques that are the most frequently used by translators have been considered.

The importance of the second specialized education of a translator has been emphasized as well as the importance of the acquisition of specialized translation skills during the time of studying at the university, developing the needed competencies. In the study, the peculiarities of the translation in different thematic focuses and the importance of background knowledge of a translator have been highlighted and also the ability to use reference books, computer programs, and the understanding of the literature space in which a translator exists throughout the work, therefore a deep understanding of the branch of knowledge a text from which is being translated.

The research materials have been aimed to show the ideal image of a young translator: competent, motivated, and erudite one. Special attention has been focused on literary translation; the needed competencies of a translator have been analyzed such as literary taste, the feeling of the author's style, sense of proportion, and appropriateness of own adding and interpretations.

Based on the previous research, the main criteria for competent translation have been outlined, which have been completed by examples from real-life cases. The article's materials are saturated and the results are justified, thus there is the possibility for their practical implementation in higher education, during the internship in a translation agency, the first steps as a freelance translator, etc.

Key words: competent approach, equivalent approach, beginner translator, profile translation, medical translation, legal translation, literary translation, translation transformations, set expressions.

Постановка проблеми полягає у необхідності визначення основних аспектів підготовки молодих перекладачів, спираючись на компетентнісний підхід до викладання іноземної мови. Також необхідно звернутися до критеріїв компетентного перекладу різного спрямування (художнього, технічного, медичного, юридичного, тощо) і особливостей формування у студентів-філологів необхідних компетенцій. Вирішення проблем, зазначених в статті, узгоджується з практичними завданнями галузі, а саме – підготовкою професійного резерву і задоволення потреб населення в якісному перекладі текстів різної тематичної направленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів полягає у визначенні основних питань, пов'язаних з дискурсом щодо компетентного перекладу як результату компетентнісного підходу до викладання мови; також важливим є висвітлення головних підходів до виховання компетентних викладацьких кадрів і студентів.

Так, дослідниця Н. В. Зінукова розглядає усний і письмовий переклад в якості елементів міжкультурного спілкування, які потребують відповідних професійних компетенцій. Відповідно, важливим є надання випускникам глибинних професійних знань з метою органічного «входження випускників університетів у європейський міжнародний освітньо-професійний простір». На думку автора, необхідно враховувати сучасні економічно-культурні умови життя в інших країнах, зокрема – англомовних. Оцінити якість перекладу можна спираючись на аналітичну модель, яка оперує певними критеріями, як-от «що передається», «як передається», «кому передається» і «з якою метою». В навчальному процесі важливо розрізняти оцінку перекладу як готового продукту і оцінку власне процесу перекладацької діяльності. Педагогічна оцінка компетентності перекладу виконує навчальну, коригуючу і діагностичну функції [7, с. 85–86].

А.М. Володько звертає увагу на застосування перекладу на різних етапах навчання перекладачів, що направлено на осмислення «виразних засобів мовлення у двох мовах». Ба більше, переклад – це дієвий спосіб практичного застосування набутих студентами знань [2, с. 239].

На думку С.В. Баранової, здатність виконувати еквівалентний переклад мотивує студентів до поглиблення знань і демонструє загальну цінність володіння іноземною мовою [1, с. 13].

Свою чергою І. Гусленко наголошує на тому, що компетентність перекладача – це поєднання

стратегічної, методологічної і тематичної обізнаності. До головних умінь перекладача авторка відносить навички попереднього аналізу тексту, граматичних і лексичних способів передачі його змісту, а також вміння редагувати написане [6, с. 44].

За В.Д. Ігнатенко, компетентний переклад характеризується коректною передачею логічних зв'язків оригінального тексту мовою перекладу, диференціацію схожих за значенням слів, застосуванням рівнозначних граматичних і лексичних одиниць за умови неможливості дослівного перекладу. Також важливою є обізнаність перекладача щодо специфічних – вузькопрофільних слів і словосполучень: текстів медичного, технічного, юридичного спрямування, тощо. Дослідник виокремлює два головні аспекти оцінки будь-якого перекладеного тексту – семантичну адекватність і мовне оформлення [8, с. 23].

Дослідник І.О. Горошкін наголошує на необхідності досконалого знання перекладачем української мови і мови «робочої». Крім того, він повинен бути компетентним щодо невербальних засобів спілкування в різних культурах, мати високий рівень ерудиції і «фонових» знань [5, с. 2–5].

На думку Л. О. Максименко, необхідно шукати оптимальну систему підготовки майбутніх перекладачів, і зазначає, що наразі така підготовка не була предметом комплексного дослідження. Автор підкреслює, що сучасний перекладач активно використовує міжпредметні знання, і є всебічно розвиненим інтелектуалом [10, с. 93–95].

Актуалізується проблема системної підготовки компетентних викладачів перекладацької справи, увагу якій в своїх дослідженнях приділяли такі вчені-лінгвісти як П. Ньюмарк, Д. Гуадес, Р. Белл, Д. Кіралі, Д. Келлі і деякі інші. Однак зміст і структурна складова підготовки викладачів наразі розроблені недостатньо.

Постановка завдання статті полягає у визначенні головних аспектів підготовки молодих перекладачів через призму компетентнісного підходу до викладання мови, а також визначенні головних критеріїв якісного перекладу англомовних текстів. Необхідно визначити необхідний граматичний і лексичний інструментарій сучасного перекладача-початківця. В якості основи дослідження була використана концепція еквівалентності Ю. Найди, врахування жанрово-стилістичних характеристик оригінального тексту К. Райса, концепція рівноцінної комунікативної значущості Г. Геру, «концепція позитивного комунікативного ефекту, максимального взаєморозуміння комунікантів, які належать до різних

лінгвокультур» Ф. Похакера, а також «концепція комунікативного та семантичного перекладу» П. Ньюмарка [20]. Розгляд головних ідей кожної концепції уможливають окреслення критеріїв якісного перекладу і складають необхідний базис для навчального перекладу. Зміст і структурна складова підготовки викладачів перекладу – ще одне важливе завдання дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження полягає в обґрунтуванні головних критеріїв компетентного перекладу в контексті компетентнісного підходу до викладання мови, а також визначенні головних аспектів підготовки молодих перекладачів і викладацьких кадрів.

Формування базової фахової компетенції відбувається в доуніверситетський період, особливості якої значною мірою залежать від соціально-культурного оточення студента, його уявлень про навколишній світ: науку і техніку, медицину, юриспруденцію, художню літературу, тощо [18, с. 1–8].

Навчальний процес за такого підходу вимагає ретельного і обґрунтованого підбору навчального матеріалу, що сприятиме формуванню необхідних «фонових» знань студентів, підвищуватиме їх загальну фахову компетентність і запобігатиме прогалинам в знаннях [4, с. 43–45].

Дослідження Ю. Найди були направлені на формування системного підходу до проблеми перекладу, що є важливим з огляду на осмислений підбір навчального матеріалу за компетентнісного підходу до навчального процесу. Вчений наголошував на тому, що «в основі перекладу лежать головні характерні особливості мовних систем», насамперед системності мовних знаків, довільності мовного знака по відношенню до предмета, довільному відображенні дійсності письмовими знаками, відмінності в різних мовах організації знаків у значимі вирази. Таким чином, знання семантики робочих мов – це професійне «ядро» перекладача і та основа, на яку спирається компетентнісний підхід [14].

В контексті теми дослідження варто сказати про необхідність глибинного розуміння перекладачем мовної системи, або навіть мовного «середовища», в якому він працює. Значимі вирази повинні інтуїтивно сприйматися перекладачем (за необхідністю – уточнюватися) і бути доповненими необхідними профільними знаннями з теми тексту, що перекладається. Доцільно пропонувати студентам тексти, що містять певні вузькопрофільні слова і вирази з метою їх вивчення в загальному контексті документа, який перекладається. Також продуктивним видом навчальної

діяльності є порівняльний аналіз текстів, переклад яких виконаний різними студентами, що позитивно впливає на розвиток критичного мислення і обґрунтованого підбору граматичного і лексичного матеріалу в процесі роботи.

Комунікативна еквівалентність будь-якого перекладеного тексту повинна мати таке ж інформаційне навантаження як і тексту оригінального, але необхідно зауважити, що отримувач готового перекладу не є прямим адресатом тексту, і тому доцільно звернутися до поняття «середньої комунікативної цінності». Таким чином, з'являється своєрідна «репродукція», що межує на стику оригінального тексту і його перекладеного аналогу, і так виникає «модифікація» тексту, яка своєю чергою продовжує слугувати певним суспільно-гуманітарним і науково-технічним цілям [1, с. 15–20].

Незалежно від тематики, в процесі перекладу англійських текстів доводиться працювати з пасивними конструкціями і модальними дієсловами. Саме тому вивчення дієслів цієї групи і їх подальше коректне використання в перекладацькій діяльності – це одне з пріоритетних завдань компетентнісного підходу в процесі навчання молодих філологів. В якості прикладу можна навести помилку перекладача-початківця в перекладі речення, яке містило дієслово *have* для третьої особи, тобто – *has* і конструкцію *to be able to* (яка, до речі не є модальним дієсловом, а є поєднанням дієслова *to be* і прикметника *able*; слово *to* вказує на те, що після цієї комбінації вживатиметься інфінітив), в результаті чого викривлявся зміст речення і повідомлення всього документа загалом [17].

Наведемо оригінальне речення в документі: *“The student has the necessary language knowledge (English) to be able to complete his/her studies successfully”*. Перекладено воно було так: «Студентові необхідно мати достатній рівень знання англійської мови аби мати змогу успішно завершити його/її навчання», тоді як коректний переклад такий: «Студент має необхідний рівень знання англійської мови аби мати змогу успішно завершити його/її навчання». Мова йде про аналіз речення в зворотньому порядку, з акцентом на конструкції *to be able to*, що й призвело до викривлення змісту вихідного речення. Відповідно, доцільно пропонувати студентам переклад документів різної тематики і граматичних структур різного рівня «навантаження». Головна мета тут – формування навички коректного осмислення оригінального документа і підбір вдалих граматично-лексичних одиниць в мові, якою здійснюється переклад. Таким чином, компетентнісний підхід

до навчання перекладачів – це системна практична робота, сутність якої полягає у розкритті граматичної і лексичної структури текстів різної тематики.

Художній переклад вимагає наявності літературного смаку, відчуття стилю, розуміння «голосу» автора, хорошої письмової мови, розуміння контексту ситуативних мовних фрагментів з урахуванням «культурного коду», який передає певне слово або вираз, тощо. Компетентний перекладач художніх текстів – це насамперед талановитий читач, який здатен сприймати мову як динамічний процес. Художній переклад залишає простір для фантазії і навіть своєрідного співаторства перекладача з автором твору. Утворюється певна симфонія, співзвучність автора і перекладача, яка в процесі роботи набуває різноманітних рис інтертекстуальності – результату читацького і загального мовленнєвого досвіду перекладача. Відповідно, під час навчального процесу продуктивним видом роботи є порівняння перекладу відомих творів, виконаних різними перекладачами. Можна пропонувати студентам надати власний варіант, що сприятиме практичному застосуванню набутих знань [12, с. 79–81].

Натомість переклад профільний (медичний, юридичний, технічний, тощо) завжди обмежений жорсткими фаховими рамками, оскільки нерозривно пов'язаний із фаховою комунікацією і вузькоспеціальними поняттями, довільне або некоректне трактування яких неприпустиме [3, с. 1–3].

Медичні терміни насичені великою кількістю слів греко-латинського фонду, які виступають джерелами формування слів в галузі. Переклад термінів в більшості випадків відбувається шляхом віднаходження відповідних лексичних одиниць в мові, якою перекладається текст медичного спрямування, або ж використовується набір термінів і їх похідних, наявних у мові перекладу [16, с. 313–315]. Відповідно, перекладачеві таких текстів необхідно буди обізнаним в лексиці, що має латино-грецьке коріння загалом, і саме робота над цією групою слів має складати основу компетентнісного підходу до навчання, насамперед – узгодження їх із коректним вибором граматичних конструкцій і загального тону тексту.

В перекладі текстів медичної тематики застосовуються різні прийоми, а саме: транслітерація (наприклад, терміни грецького походження, що мають суфікс *-it* і означають назви різних хвороб: *stomatitis* (стоматити), *gingivitis* (гінгівіти), *tonsillitis* (тонзиліти), тощо); так звані епонімічні терміни використовуються для передачі складного медичного феномену (хвороба Верльгофа, набряк

Квінке, синдром Фреліха, синдром Туретта, тощо). Характерною моделлю термінів-епонімів є іменник в називному відмінку із додаванням власної назви (тобто також іменника). Перекладаючи речення перекладач нерідко звертається до різних лексичних трансформацій, зокрема прийому лексичних додавань, конкретизації, антонімічного перекладу, яким необхідно приділяти відповідну увагу на підготовчих заняттях.

До важливих граматичних трансформацій під час перекладу медичних текстів належать перестановка і заміна частин мови (граматична трансформація вилучення). В якості унаочнення наведемо такий фрагмент тексту, який необхідно було перекласти в якості реального замовлення на біржі фрілансу: *“It facilitates the penetration of analgesics through the blood-brain barrier and prevents collapse development by stimulation of the vasomotor center. Codeine possesses analgetic and sedative effect and potentates the analgesic effect of Paracetamol and Analgin”*. Наведемо переклад: «Кодеїн фосфат надає седативну, анальгезуючу дію і потенціює знеболюючий ефект парацетамолу та анальгіну». Як видно з перекладу, відсутня інформація про вплив препарату на організм, що є неприпустимим, оскільки вихідний текст не дає споживачеві повної і коректної інформації щодо особливостей впливу медичного препарату на організму [15, с. 312–315]. Тобто наведений переклад фрагменту тексту не є еквівалентним вихідному матеріалу, і не може вважатися компетентним, тоді як за компетентнісного підходу до навчання перекладу, саме еквівалентність перекладу виступає практичною реалізацією компетенцій перекладача.

Особливість технічного перекладу (як і медичного) полягає в його високій еквівалентності, яку своєю чергою можна охарактеризувати як формально-логічний стиль. Перекладач повинен передати інформацію максимально близько до оригінального тексту, уникаючи власних інтерпретацій або здогадок. Відповідно, актуалізується необхідність звертання до довідкових джерел, консультацій зі спеціалістами галузі, тощо. З метою запобігання викривлення інформації лексичні одиниці підбираються особливо ретельно, виключаючи емоційні відтінки і суб'єктивність. Формулювання логічно вивірені і осмислені. Технічний переклад завжди повинен трактуватися споживачем товарів і послуг однозначно.

Технічний переклад з англійської мови характеризується використанням складносурядних і складнопідрядних речень, які містять прикметники, іменники і неособові форми дієслів,

як-от інфінітиви, герундіальні звороти, тощо. Технічний переклад вимагає використання тільки «класичної» граматики, конструкції якої сприймаються однозначно, незалежно від того, хто читає інструкцію [10, с. 93–101]. Таким чином, відпрацювання ключових елементів технічного перекладу – це необхідна складова компетентнісного підходу під час тренувальних вправ (наприклад, переклад інструкцій, патентів, технічних характеристик, тощо.).

Компетентності технічного перекладу сприяє наявність у перекладача другої освіти – технічної, оскільки такий вид перекладу здійснюється на перетині лінгвістики і науково-технічної галузі знань. Відповідно, коректний технічний переклад необхідно розглядати не тільки з мовознавчих позицій, але й з науково-технічної точки зору. Саме тому виконувати такий переклад можуть фахівці, які мають відповідну кваліфікацію, є об'язаними з термінологією предметної галузі.

В процесі роботи над технічним перекладом можуть виникнути труднощі, пов'язані у відмінності скорочень в українській та англійській мові (наприклад, *w/o* – *without*, *assy* – *assembly*, тощо.), тому тренувальні вправи, направлені на відпрацювання коректного перекладу скорочень, обов'язково повинні входити до змісту підготовки перекладачів. Априорним залишається знання відповідних перекладацьких трансформацій і відповідностей, знання сталих словосполучень [14].

Юридичний переклад – це один з видів бізнес-спілкування, який також вимагає точності і однозначності. Переклад договорів, контрактів, листів про прийняття до учбового закладу, вимагають використання відповідних методів перекладу (дослівний переклад, еквівалентний переклад, семантичний переклад, адаптація, вільний переклад, ідіоматичний переклад) [19, с. 34].

Таким чином, компетентний переклад юридичного тексту передбачає знання особливостей текстуальних повідомлень галузі, а саме їх чіткої структури; в юридичному тексті допускається повторення термінів в тексті, що не вважається тавтологією (наприклад: “... *in accordance with the legislation on archives, as well as tax and accounting legislation...*” – «відповідно до законодавства про архівну справу, а також податкового законодавства і законодавства про бухгалтерський облік»); інформація подається в теперішньому часі, що підкреслює об'єктивність і позачасовість даних (наприклад: “*The Contactor undertakes ...*” – «Виконавець зобов'язується...» або “*The Client performs payment for the Services provided by Contractor*”. – «Замовник здійснює сплату за

Послуги, надані Виконавцем»); розповсюджене вживання словосполучень, які мають латинське походження, як-от *prima facie* – на перший погляд, *ex post facto* – після події, *pari pro rata* – пропорційно.

Крім того, юридичні тексти англійською мовою часто містять староанглійські слова, які вийшли із широкого вжитку (*thereafter*, *hereafter*, *hereinafter*, *thereabout*, *thereby*, *herein*, *hereunder*, *henceforth*, *hereto*, *herewith*, *hereof*, *herein*, *thereof*). Наприклад, “*Parties hereby acknowledge that...*” (Сторони цим підтверджують, що...). Також компетентний перекладач повинен коректно перекладати речення, які містять дієслова в пасивному стані: “*This Agreement may be early terminated*” (Цей договір може бути достроково розірваний), “*The Contractor must not make any statements or provide information...*” (Виконавець не має права робити будь-які заяви або надавати інформацію...), і тому вони повинні бути складовою частиною знань перекладача, ретельно відпрацьовуватися в процесі виконання тренувальних вправ.

Як і у випадку перекладу текстів технічного і медичного спрямування, в перекладі юридичному надзвичайно важливою є обізнаність щодо ідіоматичних виразів і фразеологічних сполучень (наприклад, *to meet claim* – оскаржувати заяву; *under the terms of agreement* – за умовами договору; *all and sundry* – всі і кожен; *fixed term contract* – контракт з визначеним строком; *signature by proxy* – підпис за довіреністю, *he regulations in force* – діючі правила, і т. д.) [13].

Важливим є алгоритм перекладу складних термінів, який складається з двох етапів – аналітичного і синтетичного. Перший направлений на осмислення окремих елементів терміну, їх коректну інтерпретацію, а другий – на логічне поєднання компонентів з метою відтворення певного змісту. В якості прикладу можна звернутися до поняття *intellectual property objects*, де визначається значення кожного окремого слова, які потім об'єднуються в термін «об'єкти інтелектуальної власності». За таким же принципом можна перекласти речення «*From a legal point of view, this means a complete deprivation of parental rights for the child*», розділивши його на три сталі вирази і перекласти як єдине повідомлення так: «З юридичної точки зору, це означає повне позбавлення батьківських прав на дитину» [9, с. 85]. Переклад подібних фрагментів органічно доповнює формування необхідних компетенцій перекладачів під час навчання, оскільки сприяє коректному поєднанню сталих виразів у кінцеве повідомлення, еквівалентне оригінальному.

Відповідно, вивчення сталих словосполучень – один з важливих елементів компетентісного підходу до навчання, незалежно від тематики тексту. Перераховані особливості юридичного перекладу, їх знання, формують компетентність перекладача і напряду впливають на якість його професійної діяльності. Наявність юридичної освіти у перекладача, який працює з документами цієї тематики – бажане доповнення до лінгвістичних компетенцій.

Говорячи про підготовку компетентних викладацьких кадрів, варто звернути увагу на “Національну структуру професійних стандартів викладання та підтримки навчання у вищій освіті”, розроблену у Великій Британія (UKPSF), і яка виокремлює такі базові компетенції викладача перекладу: глибинне розуміння навчального предмету, обізнаність в сучасних технологіях навчання, вміння ефективно передавати знання студентам і адекватно оцінювати їх роботу [11, с. 41–42]. До перерахованого можна додати важливість власного прикладу викладача, наявність у нього портфоліо перекладених текстів, які б слугували студентам взірцем компетентності. Не можна також применшувати важливість харизми викладача, його вміння мотивувати студентську молодь самовдосконалюватися і вказувати на сильні і слабкі сторони перекладача-початківця.

З опорою на «Національну структуру професійних стандартів викладання», Д. Келлі сформулювала «субкомпетентності» викладача перекладу, до яких входять вміння застосовувати фахові знання в навчальному процесі і занурюватися в контекст матеріалу, який перекладається. Окрему роль дослідниця відводить професійним цінностям викладача, які власне і є втіленням його компетентності [19].

Отже, компетентність викладача – це першою чергою здатність до коректного, еквівалентного перекладання текстів, навички викладання і загальна ерудиція, яка виходить за межі базових компетенцій освітянина вищої школи.

Висновки. Отже, наведені в дослідженні матеріали, дають змогу зробити низку важливих узагальнень щодо ключових аспектів підготовки молодих перекладачів в контексті компетентісного підходу до навчання іноземної мови, а також критеріїв компетентного перекладу, особистих і про-

фесійних якостей студентів-перекладачів і представників викладацького корпусу, особливостей необхідного граматично-лексичного інструментарію молодого спеціаліста в галузі перекладу.

Компетентісний підхід до викладання іноземної мови гармонійно узгоджується із головним завданням навчання перекладу, яке полягає в еквівалентності перекладеного тексту оригінальному тексту. Саме еквівалентність є головним критерієм якісного перекладу, що своєю чергою вимагає від перекладача досконалого знання робочих мов (граматики, лексики, сталих виразів, сленгу, професійного жаргону, тощо.).

Підкреслено важливість високої загальної ерудиції викладачів і перекладачів-початківців, а у випадку профільного перекладу – важливість другої профільної освіти (юридичної, медичної, технічної, тощо.).

Компетентісний підхід являє собою низку практичних завдань, які пропонуються студентам з метою формування практичних вмінь: аналізу оригінального тексту, підбір відповідних граматичних структур, лексичних одиниць, уточнення інформації в довідкових джерелах. Обізнаність в пасивних формах дієслів, модальних дієсловах, запозичених словах і скороченнях – це важливі складові фахової компетентності молодого перекладача.

Своєю чергою викладач перекладу є взірцем професіоналізму, який повинен мати достатній професійний доробок, який унаочнював і доповнював би компетентісний підхід. Доречно порівнювати студентські переклади, а також аналізувати роботи досвідчених професіоналів.

Таким чином, в дослідженні визначені основні напрямки підготовки перекладацьких кадрів в контексті грамматики, лексики, професійних цінностей, узгодження мовознавчих та інших вузькопрофільних знань з міжкультурним спілкуванням. Подальші дослідження компетентісного підходу до навчання перекладу доцільно присвятити створенню програм для продуктивної роботи над вузькопрофільними текстами. Відповідно, учбові матеріали були б насичені відповідним граматичним і лексичним матеріалом, частовживаними скороченнями і сталими виразами. Матеріали дослідження будуть корисні студентам, викладачам і всім, хто цікавиться викладанням і вивченням англійської мови, зокрема – перекладом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранова С.В. Переклад як складова лінгвістичної підготовки юристів. Суми, 2004. С. 15–20.
2. Володько А.М. Компетентісний підхід до навчання студентів-перекладачів усного перекладу науково-технічних текстів. Київ, 2012. С. 239–240.

3. Галушко Т. Поняття комунікативної еквівалентності у фаховому перекладі. Дніпро, 2018. 3 с.
4. Ганічева Т. В. Зміст поняття “перекладацька компетенція”. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу. Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 2005. С. 43–45.
5. Горошкін І.О. Перекладацька компетентність як індикатор сформованості мовної особистості майбутнього перекладача. Луганськ, 2010. 10 с.
6. Гусленко І. Професійна компетентність перекладача при навчанні редагування письмового перекладу в контексті формування критичного мислення. Харків, 2021. С. 43–51.
7. Зінуква Н.В. Методична система навчання студентів магістратури усного перекладу у зовнішньоекономічній сфері (на матеріалі англійської та української мов). Київ, 2018. 500 с.
8. Ігнатенко В.Д. Критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу з французької мови на українську. Біла Церква, 2015. С. 22–26.
9. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003. 185 с.
10. Максименко Л.О. Втілення сучасних підходів у процесі формування у філологів-перекладачів компетентності у письмовому перекладі наукових текстів. Київ, 2017. С. 93–101.
11. Пасічник Т.Д. Аналіз підходів до визначення структурних компонентів професійної компетентності викладача перекладу. Київ, 2019. С. 41–44.
12. Савчук Г.В., Дашкова К.В. Особливості перекладу художньої літератури. Київ, 2018. С. 79–81.
13. Словник ключових юридичних термінів. Київ, 2021. URL: <https://english4real.com/vocabulary-law.html>
14. Теорія перекладу в працях Ю. Найди. Київ, 2013. URL: <http://um.co.ua/4/4-17/4-177743.html>
15. Труднощі технічного перекладу: особливості, проблеми, правила. Київ, 2018. URL: <https://tabula.com.ua/ua/blog/trudnosti-tehnicheskogo-perevoda-osobennosti-problemyi-pravila-9/>
16. Шугаєв А.В. Особливості перекладу англійських медичних інструкцій на українську мову. Київ, 2012. С. 312–315.
17. Can and Be Able To. New York, 2019. URL: <https://learningenglish.voanews.com/a/can-and-be-able-to>
18. Delisle J. Translation: An Interpretive Approach. Ottawa, 1988. P. 1–8.
19. Kelly D. Training the trainers: towards a description of translator trainer competence and training needs analysis. Retrieved from <https://www.erudit.org/fr/revues/ttr/2008-v21-n1-ttr2896/029688ar.pdf>
20. Newmark P. A Textbook of Translation. New York, 1988. 292 p.

УДК 81.111.4

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.3.17>

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО ТА КІСІДА ФУМІО

LINGUISTIC AND CULTURAL ANALYSIS OF VOLODYMYR ZELENSKY AND KISIDA FUMIO SPEECHES

Філатова О.О.,

orchid.org/0000-0001-7585-3938

кандидат філологічних наук,

*старший викладач кафедри романо-германських мов
Національної академії Служби безпеки України*

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року увага всього світу прикута до подій, які розгортаються на території нашої держави. Ця неспровокована агресія торкнулася усіх країн світу прямо чи опосередковано. Одні країни надають прихисток біженцям, допомагають фінансово, матеріально, військово через надання зброї, або навчаючи наших захисників. Вони, здебільшого, розуміють важливість саме перемоги України, аби самостійно не почати воювати з агресором. Інші країни знаходяться фізично далеко від кордонів російської федерації, але також страждають через агресію втративши можливість отримувати українську сільськогосподарську продукцію вчасно, в достатній кількості та за прийнятну вартість. В будь-якому разі російсько-українська війна стала дуже великою проблемою та трагедією для всього світу. Саме тому з початку березня 2022 року президент України Володимир Зеленський почав звертатися особисто до парламентів та лідерів країн цивілізованого світу з метою надання правдивої інформації про перебіг подій, а також з метою залучення цих країн до спільної боротьби з ворогом. Задля кращого донесення своєї думки Володимир Зеленський будував свої про-